

KOMISIA EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV

Brusel, 22.9.2006

KOM(2006)231 v konečnom znení

**OZNÁMENIE KOMISIE RADE, EURÓPSKEMU PARLAMENTU, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

Tematická stratégia na ochranu pôdy

[SEK(2006)620]

[SEK(2006)1165]

OZNÁMENIE KOMISIE RADE, EURÓPSKEMU PARLAMENTU, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV

Tematická stratégia na ochranu pôdy

(Text s významom pre EHP)

1. Úvod

Pôda je obvyčajne definovaná ako vrchná vrstva zemskej kôry, ktorú tvoria minerálne častice, organické látky, voda, vzduch a živé organizmy. Tvorí rozhranie medzi zemou, vzduchom a vodou a je životným prostredím pre väčšinu živých organizmov.

Keďže tvorba pôdy je nesmierne pomalý proces, možno ju v zásade považovať za neobnoviteľný zdroj. Pôda je naším zdrojom potravín, biomasy a surovín. Slúži ako priestorová základňa pre aktivity človeka a krajinné prostredie, je archívom kultúrneho a prírodného dedičstva a zohráva hlavnú úlohu ako prirodzené prostredie a genofond. Uchováva, filtruje a transformuje mnohé látky vrátane vody, živín a uhlíka. Pôda je v podstate najväčšou zásobárňou uhlíka na svete (1,500 gigaton). Tieto funkcie sa musia chrániť, pretože majú tak socioekonomický, ako aj environmentálny význam.

Pôda je nesmierne zložitá a premenlivé prostredie. V Európe sa identifikovalo viac ako 320 hlavných pôdných typov a v rámci každého z nich sú obrovské rozdiely čo do fyzických, chemických a biologických vlastností. Pôdna štruktúra zohráva určujúcu úlohu, pokiaľ ide o jej schopnosť plniť svoje funkcie. Akékoľvek poškodenie pôdnej štruktúry má za následok aj poškodenie ostatných environmentálnych prostredí a ekosystémov.

Pôda je vystavená mnohým procesom degradácie alebo hrozbám. Ide o procesy ako erózia, úbytok organických látok, lokálna a rozptýlená kontaminácia, zástavba, zhutnenie, pokles biologickej diverzity, salinizácia, záplavy a zosuvy pôdy. V suchých a polosuchých klimatických podmienkach môže viesť kombinácia niektorých z týchto procesov nakoniec k dezertifikácii.

Vzhľadom na dôležitosť pôdy a na potrebu predchádzať ďalšej degradácii sa v rámci šiesteho environmentálneho akčného programu¹ požaduje, aby sa vypracovala tematická stratégia na ochranu pôdy (ďalej len „stratégia“).

Komisia začala tým, že v roku 2002 predložila oznámenie², ku ktorému sa ostatné európske inštitúcie vyjadrili priaznivo.

¹ Rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady č. 1600/2002/ES z 22. júla 2002, ktorým sa ustanovuje šiesty environmentálny akčný program Spoločenstva (Ú. v. ES L 242, 10.9.2002, s. 1).

² KOM(2002) 179.

2. ZHODNOTENIE SITUÁCIE

2.1. Stav pôdy v Európe

Degradácia pôdy predstavuje v Európe vážny problém. Degradáciu pôdy spôsobujú alebo zhoršujú ľudské aktivity, ako sú neprimerané poľnohospodárske a lesnícke postupy, priemyselné aktivity, turizmus, nekontrolované rozrastanie sa miest a priemyslu a výstavba. Tieto aktivity majú negatívny vplyv, pretože bránia pôde, aby plnila všetky svoje funkcie a služby v prospech ľudí a ekosystémov. Dôsledkom toho pôda stráca na úrodnosti, obsahu uhlíka a biologickej diverzite, má zníženú schopnosť zachytávať vodu, naruša sa kolobeh plynov a živín a spomaľuje sa odbúravanie kontaminantov.

Degradácia pôdy má priamy dosah na kvalitu vody a ovzdušia, biologickú diverzitu a zmenu klímy. Môže tiež vyvolať zhoršenie zdravotného stavu obyvateľov Európy a ohrozovať bezpečnosť potravín a krmív.

Napriek tomu, že procesy degradácie sa výrazne líšia od jedného členského štátu k druhému, pričom jednotlivé hrozby majú rôzny stupeň závažnosti, degradácia pôdy je problémom celej Európskej únie.

- Odhaduje sa, že 115 miliónov hektárov alebo 12 % všetkých pozemkov v Európe je postihnutých vodnou eróziou a 42 miliónov hektárov je postihnutých veternou eróziou³.
- Odhaduje sa, že 45 % pôd v Európe má nízky obsah organických látok, najmä v južnej Európe, ale aj v oblastiach Francúzska, Spojeného kráľovstva a Nemecka.
- Počet potenciálne kontaminovaných miest v EÚ-25 sa odhaduje približne na 3,5 milióna⁴.

Databáza „Corine Land Cover“⁵ poukazuje na významné zmeny v spôsobe využívania pozemkov v Európe, čo má dosah aj na pôdu. V rokoch 1990 až 2000 sa v Európe zmenil spôsob využívania na minimálne 2,8 % pozemkov, pričom sa zaznamenal výrazný nárast mestských oblastí. Medzi jednotlivými členskými štátmi a regiónmi sú veľké rozdiely, pričom podiel plochy, ktorá sa zastavala za toto obdobie, sa pohybuje od 0,3 % do 10 %.

Vzhľadom na obmedzený počet dostupných údajov je ťažko odhadnúť, ako sa budú vyvíjať súčasné tendencie v budúcnosti. Hnacie sily vyvolané človekom, ktoré sú príčinou ohrozenia, však vykazujú vzostupnú tendenciu. Zmena klímy vo forme rastúcich teplôt a extrémnych meteorologických fenoménov prispieva k zvyšovaniu emisií skleníkových plynov pochádzajúcich z pôdy a k zhoršovaniu hrozieb ako erózia, zosuvy, salinizácia a úbytok organických látok. Všetky uvedené skutočnosti naznačujú, že degradácia pôdy bude v Európe pokračovať pravdepodobne ešte rýchlejšim tempom ako doteraz.

Početné dôkazy vypovedajú o tom, že väčšinu nákladov spojených s degradáciou pôdy nenesú priami užívatelia pôdy, ale spoločnosť ako taká a aktéri, ktorí sú vzdialení od miesta výskytu problému (mimo miesta problému).

³ EEA (Európska environmentálna agentúra), 1995: Kapitola 7 „Pôda“ správy „Životné prostredie Európy: hodnotenie Dobris“ opisuje Európu zo zemepisného hľadiska.

⁴ Pozri hodnotenie vplyvu.

⁵ <http://terrestrial.eionet.eu.int/CLC2000/docs/publications/corinescreen.pdf>.

2.2. Politický kontext na európskej, vnútroštátnej a medzinárodnej úrovni

K ochrane pôdy prispievajú rôzne politiky Spoločenstva, najmä environmentálna politika (napr. ochrana ovzdušia a vôd) a poľnohospodárska politika (agroenvironmentálne opatrenia a krízové plnenie). Poľnohospodárstvo môže mať pozitívny vplyv na stav pôdy. Napríklad postupy obhospodarovania pôdy, ako sú ekologické a integrované poľnohospodárstvo alebo extenzívne poľnohospodárske postupy v horských oblastiach, môžu podporiť udržiavanie a zvyšovanie obsahu organických látok v pôde a predchádzať tak zosuvom pôdy. Opatrenia prijaté na ochranu pôd sú však rozptýlené v mnohých oblastiach a keďže sa často zameriavajú na ochranu iných životných prostredí alebo na podporu iných cieľov, netvorí koherentnú politiku pre ochranu pôdy. To znamená, že aj keď sa existujúce politiky uplatňujú v plnej miere, nie sú postačujúce na to, aby pokryli všetky pôdy a všetky identifikované faktory ohrozujúce pôdu. Z tohto dôvodu degradácia pôdy naďalej pokračuje.

Od prijatia oznámenia z roku 2002² sa vynaložilo úsilie na zabezpečenie toho, aby nedávno prijaté iniciatívy v rámci environmentálnej politiky o odpade, vode, zmene klímy, chemických látkach, záplavách, biologickej diverzite a environmentálnej zodpovednosti naďalej prispievali k zlepšovaniu ochrany pôdy. Zvlášť smernica o environmentálnej zodpovednosti⁶ vytvára zosúladený rámec pre režim zodpovednosti, ktorý sa má uplatňovať v celej EÚ, pokiaľ kontaminácia pôdy predstavuje vážne riziko pre ľudské zdravie. Ten sa však neuplatňuje v prípade historickej kontaminácie alebo škody spôsobenej pred nadobudnutím jej účinnosti. Jednotlivé členské štáty uplatňujú rôzne prístupy k ochrane pôdy. V deviatich členských štátoch existuje osobitná legislatíva o ochrane pôdy. Tieto zákony sa však často vzťahujú iba na jednu osobitnú hrozbu, napríklad kontamináciu pôdy, a nie vždy poskytujú koherentný rámec pre ochranu.

Povedomie o dôležitosti ochrany pôdy sa zvyšuje, o čom svedčí revízia Charty Rady Európy o ochrane a trvalo udržateľnom hospodárení s pôdou z roku 2003.

Všetky členské štáty ako aj Spoločenstvo sú signatármi Dohovoru Organizácie Spojených národov o boji proti dezertifikácii (UNCCD). Niektoré stredozemné členské štáty a väčšina nových členských štátov sú dotknutými stranami, preto začali prijímať regionálne a národné akčné programy na boj proti dezertifikácii.

Cieľom protokolu o ochrane pôdy k Alpskému dohovoru je chrániť ekologické funkcie pôdy, brániť degradácii pôdy a zabezpečiť racionálne využívanie pôdy v tomto regióne.

V Kjótskom protokole sa zdôrazňuje, že pôda je hlavnou zásobárňou uhlíka, ktorá sa musí chrániť a prípadne zväčšovať. Sekvestrácia uhlíka v poľnohospodárskych pôdach prostredníctvom niektorých postupov obhospodarovania pôdy môže prispieť k zmierneniu zmeny klímy. Pracovná skupina, ktorá sa zaoberá riešením otázky viazania uhlíka poľnohospodárskou pôdou v rámci európskeho programu pre zmenu klímy (ECCP), odhadla, že tento potenciál sa rovná 1,5 až 1,7 % antropogénnych emisií CO₂ v EÚ za prvé záväzné obdobie⁷ v rámci Kjótskeho protokolu.

V Dohovore o biologickej diverzite sa biologická diverzita pôdy označila za oblasť, ktorá si vyžaduje osobitnú pozornosť. Vznikla medzinárodná iniciatíva pre zachovanie a trvalo udržateľné využívanie biologickej diverzity pôdy.

⁶ Smernica 2004/35/ES (Ú. v. EÚ L 143, 30.4.2004, s. 56).

⁷ Pozri: http://ec.europa.eu/comm/environment/climat/pdf/finalreport_agricsoils.pdf.

Viacere krajiny vrátane Spojených štátov amerických, Japonska, Kanady, Austrálie, Brazílie a viacerých rozvojových krajín zaviedli politiky v oblasti ochrany pôdy, ktoré zahŕňajú legislatívu, usmerňovacie dokumenty, monitorovacie systémy, identifikáciu rizikových oblastí, inventáre, asanačné programy a mechanizmy financovania kontaminovaných oblastí, pri ktorých nie je možné určiť zodpovedné subjekty. Takéto politiky zabezpečujú porovnateľnú úroveň ochrany pôdy, akú poskytuje koncepcia tejto stratégie.

3. CIEĽ STRATÉGIE

3.1. Zabezpečiť trvalo udržateľné využívanie pôdy

Na základe uvedených skutočností Komisia usudzuje, že je potrebné vytvoriť všeobecnú stratégiu EÚ pre ochranu pôd. Táto stratégia by mala zohľadňovať celý rad rôznych funkcií, ktoré môže pôda plniť, jej premenlivosť a zložitosť a rôzne procesy degradácie, ktorým môže byť vystavená. Súčasne by mala zvážiť aj socioekonomické aspekty.

Všeobecným cieľom je ochrana a trvalo udržateľné využívanie pôdy a zakladá sa na týchto hlavných princípoch:

- (1) Zabrániť ďalšej degradácii pôdy a chrániť jej funkcie:
 - pokiaľ sa pôda a jej funkcie využívajú, musia sa prijať opatrenia v súvislosti so spôsobmi jej využívania a metódami obhospodarovania,
 - keď pôda slúži ako pohlcovač/receptor vplyvov ľudských aktivít alebo environmentálnych fenoménov, opatrenia sa musia prijať priamo pri zdroji.
- (2) Obnoviť pôdu postihnutú degradáciou na úroveň funkčnosti, ktorá by bola zlučiteľná minimálne so súčasným a plánovaným využívaním, a tým zohľadniť aj náklady vynaložené na obnovu pôdy.

3.2. Úroveň intervencie

Na dosiahnutie týchto cieľov je nutné podniknúť akcie na viacerých úrovniach, konkrétne na miestnej, vnútroštátnej a európskej. Popri akciách na úrovni členských štátov sa musí nevyhnutne podniknúť aj dopĺňajúca akcia na európskej úrovni, keďže⁸:

- **Degradácia pôdy postihuje iné environmentálne oblasti**, pre ktoré existujú právne predpisy Spoločenstva. Pokiaľ pôdu nebudeme chrániť, bude to mať negatívny vplyv na trvalú udržateľnosť a dlhodobú konkurencieschopnosť v Európe. Pôda je prepojená s ovzduším a vodou takým spôsobom, že reguluje ich kvalitu. Okrem toho funkcie pôdy zohrávajú nesmierne dôležitú úlohu v oblastiach, ako sú biologická diverzita a ochrana morí, riadenie pobrežia a zmierňovanie zmien klímy.
- **Narúšanie fungovania vnútorného trhu** – veľké rozdiely medzi národnými schémami v oblasti ochrany pôdy, najmä pokiaľ ide o kontamináciu pôdy, spôsobujú, že povinnosti uložené hospodárskym subjektom sa niekedy veľmi

⁸

Pozri hodnotenie dosahu obsahujúce podporné dôkazy.

líšia, čo vedie k vzniku nerovnováhy, čo sa týka ich fixných nákladov. Ak takéto schémy chýbajú a rozsah degradácie pôdy nie je presne stanovený, môže to v niektorých prípadoch brániť investíciám súkromného sektora.

- **Cezhraničný dosah** – aj keď je pôda v zásade nehnuteľná, neplatí to úplne, a preto degradácia v jednom členskom štáte alebo regióne môže mať dôsledky siahajúce za hranice tohto štátu či regiónu. Úbytok pôdných organických látok v jednom členskom štáte ohrozuje dosahovanie cieľov EÚ stanovených v rámci Kjótskeho protokolu. Usadeniny z masívnej erózie zanášajú priehradu a poškodzujú infraštruktúru smerom po prúde v ďalšej krajine. Kontaminovaná lokalita v pohraničnej oblasti znečisťuje podzemnú vodu v susedných krajinách. Preto je nanajvýš dôležité, aby sa podnikli opatrenia priamo pri zdroji a zabránilo sa tak škodám a následným sanačným opatreniam. V opačnom prípade by náklady na obnovu kvality pôdy musel niesť iný členský štát.
- **Bezpečnosť potravín** – plodiny určené na výrobu potravín a krmív a niektoré zvieratá chované na výrobu potravín prijímajú kontaminanty vyskytujúce sa v pôde, čo môže mať významný vplyv na bezpečnosť krmív a potravín, ktoré sa voľne predávajú na vnútornom trhu, vzhľadom na ich zvýšený obsah kontaminantov a predstavovať tak riziko pre zdravie ľudí a zvierat. Opatrenia vykonané priamo pri zdroji a na európskej úrovni, ktorými sa predchádza kontaminácii pôdy a ktorými sa znižuje miera kontaminácie, sú nevyhnutným doplnkom prísnych opatrení a kontrol EÚ vykonávaných s cieľom zaručiť bezpečnosť krmív a potravín.
- **Medzinárodný dosah** – v medzinárodných dohodách a chartách sa degradácii pôdy venuje čoraz viac pozornosti. Pokiaľ sa vytvorí vhodný a koherentný rámec, ktorý umožní nadobudnúť lepšie znalosti o pôde a lepšie hospodárenie s pôdou, Európska únia bude môcť hrať vedúcu úlohu na medzinárodnej scéne, uľahčením prenosu know-how a poskytovaním technickej pomoci a súčasným zabezpečovaním konkurencieschopnosti svojich hospodárstiev.

Akcia na úrovni EÚ bude mať pridanú hodnotu aj z toho dôvodu, že prispeje k ochrane zdravia európskych občanov. Degradácia pôdy môže škodiť zdraviu rôznymi spôsobmi, napr. prostredníctvom vystavenia kontaminantom vyskytujúcim sa v pôde priamym požitím (deti na ihrisku) alebo nepriamym požitím (prostredníctvom kontaminovaných potravín alebo pitnej vody). Rovnako aj zosuvy pôdy si môžu vyžiadať obeť.

Komisia preto navrhuje vypracovať cielenú politiku, aby sa vyplnili medzery a zabezpečila sa kompletná ochrana pôdy. Komisia si je plne vedomá, že je pritom nutné dodržiavať zásadu subsidiarity a zásadu prijímania rozhodnutí a opatrení na najprimeranejšej úrovni. Pôda je ukázkovým príkladom toho, že je potrebné uvažovať globálne a konať lokálne.

4. AKCIE A NÁSTROJE

Stratégia navrhovaná Komisiou sa opiera o štyri hlavné piliere:

- (1) rámcová legislatíva, ktorej hlavným cieľom je ochrana a trvalo udržateľné využívanie pôdy,

- (2) začlenenie ochrany pôdy do politík vypracovaných a realizovaných na vnútroštátnej úrovni a na úrovni Spoločenstva,
- (3) vyplnenie v súčasnosti známych medzier vo vedomostiach v niektorých oblastiach ochrany pôdy prostredníctvom výskumu podporovaného Spoločenstvom a vnútroštátnych výskumných programov,
- (4) zvyšovanie povedomia verejnosti o potrebe chrániť pôdu.

4.1. Legislatívny návrh

Po preskúmaní viacerých možností Komisia navrhuje rámcovú smernicu ako najlepší prostriedok na zabezpečenie komplexného prístupu k ochrane pôdy, pri ktorom sa súčasne v plnej miere dodrží princíp subsidiarity. Od členských štátov sa bude požadovať, aby prijali osobitné opatrenia na riešenie ohrozenia pôdy, smernica im však ponechá pri implementácii tejto požiadavky veľkú voľnosť. Z toho vyplýva, že prijateľnosť rizika, ambicióznosť stanovených cieľov a výber opatrení na dosiahnutie týchto cieľov sa ponechá členským štátom.

Tým sa uznáva, že určité hrozby ako erózia, úbytok organických látok, zhutnenie, salinizácia a zosuvy pôdy⁹ sa vyskytujú v konkrétnych rizikových oblastiach, ktoré je potrebné identifikovať. V prípade kontaminácie a nepriepustnosti je vhodnejšie zvoliť národný alebo regionálny prístup. V návrhu sa stanovuje rámec pre prijímanie plánov na primeranej zemepisnej alebo administratívnej úrovni s cieľom riešiť hrozby na miestach ich výskytu.

4.1.1. Erózia, úbytok organických látok, salinizácia a zosuvy pôd

Procesy ako erózia, úbytok organických látok, salinizácia, zhutnenie a zosuvy pôd sa riešia podľa tejto koncepcie:

Podľa navrhovanej smernice sa od členských štátov bude požadovať, aby identifikovali rizikové oblasti na základe spoločných prvkov, ktoré sa musia zohľadniť, stanovili pre tieto oblasti ciele, pokiaľ ide o zníženie rizika, a vypracovali programy opatrení na dosiahnutie týchto cieľov. Komisia nabáda členské štáty, aby pri identifikácii rizikových oblastí použili existujúce schémy monitorovania. Časom bude možné vyvinúť zosúladenejší prístup

⁹ Otázka záplav sa riešila v samostatnom návrhu smernice o posudzovaní povodní a povodňovom manažmente (KOM(2006) 15).

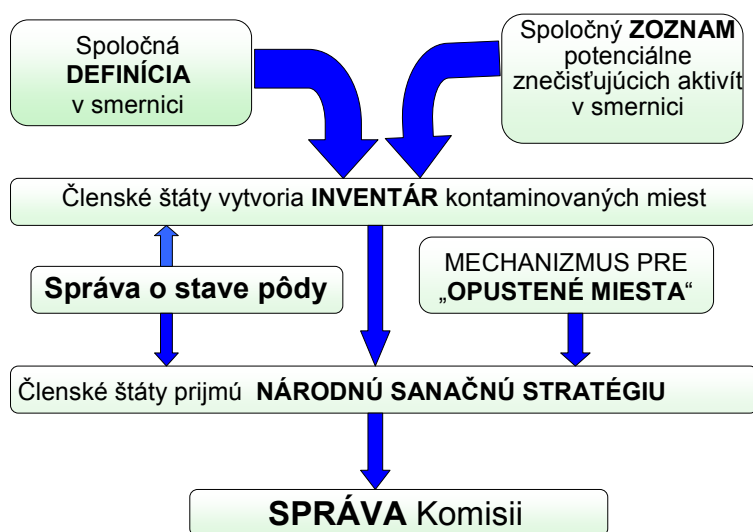
a metodológiu monitorovania pomocou výsledkov práce, na ktorej momentálne pracuje Európsky úrad pre pôdu v oblasti harmonizácie metodológií. Prijateľnosť rizika a opatrenia sa budú meniť v závislosti od kritickosti procesov degradácie, miestnych podmienok a socioekonomických faktorov.

Programy sa môžu opierať o opatrenia, ktoré sa už implementovali na vnútroštátnej úrovni a na úrovni Spoločenstva, ako sú krížové plnenie a rozvoj vidieka v rámci Spoločnej poľnohospodárskej politiky, pravidlá správnej poľnohospodárskej praxe a akčné programy podľa smernice o dusičnanoch, budúce opatrenia v rámci plánov na správu povodí pre rámcovú smernicu o vodách, plány na riadenie povodňových rizík, národné programy pre lesy a trvalo udržateľné lesnícke postupy a opatrenia na prevenciu lesných požiarov. Pokiaľ ide o opatrenia na zastavenie úbytku pôdnych organických látok, nie všetky druhy organických látok môžu prispieť k riešeniu tejto hrozby. Stabilné organické látky sa nachádzajú v hnoji a komposte a v oveľa menšej miere v odpadových vodách a močovke. Práve táto stabilná zložka prispieva k tvorbe humusu v pôde a zlepšuje tak jej kvalitu.

Členské štáty budú môcť voľne kombinovať prístupy v boji proti súbežným hrozbám. Bude to výhodné najmä pre členské štáty, ktoré bojujú s dezertifikáciou v rámci Dohovoru Organizácie Spojených národov o boji proti dezertifikácii (UNCCD), a zabráni sa tak vynakladaniu zdvojeného úsilia.

4.1.2. Kontaminácia

V súvislosti s riadením kontaminácie sa plánuje uplatňovanie koncepcie založenej na tejto koncepcii:

Na základe spoločnej definície kontaminovaných miest (t. j. miest, ktoré predstavujú vážne riziko pre ľudské zdravie a životné prostredie), jej uplatňovania členskými štátmi a spoločného zoznamu potenciálne znečisťujúcich aktivít sa od členských štátov bude požadovať, aby určili kontaminované miesta na svojich územiach a vytvorili národnú sanačnú stratégiu. Táto stratégia bude založená na jasnom a transparentnom usporiadaní miest určených na sanáciu podľa dôležitosti, s cieľom znížiť kontamináciu pôdy a s ňou spojené riziko vrátane mechanizmu na financovanie sanácie opustených miest. Okrem toho je predajca alebo prípadný kupca povinný poskytnúť verejnej správe a druhej strane zúčastnenej na transakcii správu o stave pôdy na miestach, kde sa uskutočnila alebo uskutočňuje aktivita,

ktorá môže viesť ku kontaminácii pôdy. V smernici sa rieši aj otázka prevencie kontaminácie prostredníctvom požiadavky obmedziť uvoľňovanie nebezpečných látok do pôdy.

4.1.3. Zástavba

S cieľom dosiahnuť racionálnejšie využívanie pôdy budú členské štáty povinné prijať vhodné opatrenia, aby obmedzili zástavbu pôdy pomocou rehabilitácie opustených miest a zmiernili jej dôsledky použitím stavebných techník, ktoré umožnia zachovať čo možno najväčší počet funkcií pôdy.

4.1.4. Iné hrozby

Táto smernica sa priamo nezaobera biologickou diverzitou pôdy. Vo vzťahu s biologickou diverzitou sa však budú môcť využiť opatrenia navrhnuté v súvislosti s inými faktormi ohrozenia. Týmto spôsobom sa prispeje k dosiahnutiu cieľa, ktorým je zastavenie poklesu biologickej diverzity do roku 2010.

4.2. Výskum

Vo výskume je potrebné pokračovať, aby sa vyplnili medzery vo vedomostiach o pôde a upevnili sa základy jednotlivých politík. Komisia mieni postupovať v súlade s odporúčaniami, ktoré vyplynuli z konzultácií so zainteresovanými stranami a ktoré sa týkajú týchto prioritných otázok:

- procesy, ktoré sú základom funkcií pôdy (napr. úloha pôdy pri všeobecnej bilancii CO₂ a pri ochrane biologickej diverzity),
- priestorové a časové zmeny v pôdných procesoch,
- ekologické, hospodárske a sociálne faktory, ktoré predstavujú hrozbu pre pôdu,
- faktory ovplyvňujúce ekologické funkcie pôdy a
- operatívne postupy a technológie pre ochranu a obnovu pôd.

V návrhu siedmeho rámcového programu (2007 – 2013) sa výskum o funkciách pôdy začleňuje do prioritných tematických oblastí „Životné prostredie“ a „Potraviny, poľnohospodárstvo a biotechnológia“.

4.2.1. Biologická diverzita

O biologickej diverzite pôdy nemáme dostatočné vedomosti. Siedmy rámcový program sa bude venovať aj tomuto problému s cieľom lepšie pochopiť funkciu biologickej diverzity ako environmentálnej služby. Tento proces budovania vedomostí bude podporený aj prebiehajúcimi iniciatívami v rámci Dohovoru o biologickej diverzite a programu Forest focus.

4.3. Integrácia

Politika Spoločenstva napr. v oblasti poľnohospodárstva, rozvoja vidieka, dopravy a výskumu, má významný dosah na pôdu. Ak budeme chcieť dosiahnuť ciele tejto stratégie, bude nutné viac začleniť ochranu pôdy do ostatných oblastí politiky.

Komisia plánuje prijať niekoľko opatrení opísaných v oddiele 6.

4.4. Zvyšovanie povedomia

Verejné povedomie o dôležitosti ochrany pôdy je veľmi nízke. Na vyplnenie tejto medzery je potrebné, aby sa podnikli opatrenia na zlepšenia vedomostí a výmeny informácií a osvedčených postupov. Komisia bude podporovať tieto iniciatívy:

- širšiu distribúciu Pôdneho atlasu Európy v širokých kruhoch a aktualizáciu internetovej stránky <http://eusoils.jrc.it>, ktorá ponúka otvorený prístup k informáciám o pôde v Európe v rámci príslušných politík,
- pokračovanie európskej letnej školy prieskumu pôdy, ktorá ponúka osobitnú odbornú prípravu pre mladých výskumníkov,
- podporovanie iniciatív ako Európsky manifest o dedičstve Zeme a geologickej diverzite,
- začlenenie vedomostí o pôde a aspektov jej ochrany do informačných kampaní a školení financovaných Spoločenstvom,
- prípadné ocenenie za hospodárenie s pôdou,
- iniciatívy v rámci UNCCD, najmä v roku 2006, ktorý je medzinárodným rokom púští a dezertifikácie.

5. OČAKÁVANÝ DOSAH A VÝSLEDKY

Táto stratégia bola predmetom hodnotenia vplyvu a rozsiahlej konzultácie zainteresovaných strán. V rámci tejto práce sa analyzovali rôzne možnosti a súvisiace opatrenia, vrátane nezáväzných opatrení, pružného nenormatívneho právneho rámca EÚ a právnych predpisov týkajúcich sa rôznych faktorov ohrozujúcich pôdu, a stanovili sa ciele a nástroje na úrovni EÚ.

Odporúčania zainteresovaných strán, súčasná situácia v oblasti ochrany pôdy v EÚ, vrátane politík a opatrení zavedených v menšine členských štátov, spolu s celkovými nákladmi spoločnosti v prípade degradácie pôdy, presvedčili Komisiu o tom, že flexibilná rámcová smernica by bola najvhodnejším spôsobom riešenia otázky ochrany pôd.

Hodnotenie vplyvu vyhotovené v súlade s usmerneniami Spoločenstva a na základe dostupných údajov poukazuje na skutočnosť, že degradácia pôdy môže stáť až 38 miliárd eur ročne.

Náklady, ktoré sa dajú priamo odvodiť z navrhovanej smernice a ktoré vyplývajú najmä z povinnosti identifikovať rizikové oblasti a vyhotoviť súpis kontaminovaných miest, by mohli dosiahnuť 290 miliónov eur ročne pre EÚ-25 za prvých päť rokov a maximálne 240 miliónov eur počas ďalších 20 rokov. Tieto náklady potom klesnú na menej ako 2 milióny eur ročne a bude ich znášať najmä verejná správa.

Tieto povinnosti budú mať taký prínos, že umožnia lepšie spoznať rozsah a miesto výskytu faktorov ohrozujúcich pôdu, čo umožní prijať lepšie cielené a účinnejšie opatrenia. Tento prínos sa nedá vyčíslieť, pretože bude závisieť od skutočného využitia lepších znalostí.

Smernica umožňuje členským štátom, aby si stanovili ciele na úrovni zodpovedajúcej vlastným ambíciám a vybrali si opatrenia v rámci programov a sanačných stratégií, ktoré považujú za najvhodnejšie a najúčinnnejšie. Náklady a prínos preto budú závisieť od tejto úrovne cieľa a budú sa tiež meniť v závislosti od rozsahu, v akom členské štáty využijú možnosti na ochranu pôdy, ktoré im ponúka existujúca legislatíva, ako krížové plnenie v rámci Spoločnej poľnohospodárskej politiky.

Možno očakávať rôzne scenáre opatrení v závislosti od úrovne cieľa. Pre všetky scenáre je však spoločné, že dodatočné náklady sa začnú vynakladať až niekedy po roku 2015 a bude ich môcť znášať buď používateľ pôdy a znečisťovateľ, a/alebo verejná správa podľa konečných rozhodnutí prijatých členskými štátmi. Prínos by mala zdieľať najmä spoločnosť ako taká a niektoré hospodárske subjekty.

V prílohe hodnotenia vplyvu sa pre konkrétne stredne až vysoko ambiciózne scenáre analyzovali sociálne, hospodárske a environmentálne dosahy možných opatrení, ktoré by mohli prijať členské štáty.

Pri posudzovaní prípadných dodatočných nákladov, najmä v predpokladanom scenári, treba pamätať na to, že odhadované prínosy jasne prevyšujú náklady, o to viac, že mnohé environmentálne prínosy zo služieb pôdy, najmä ochrana biologickej diverzity a zabezpečenie kolobehu živín a plynov, nebolo možné započítať.

Navyše smernica tvorí prvý cielený politický prístup v oblasti ochrany pôdy na úrovni EÚ a je určená na ochranu pôdy ako dôležitého a v zásade neobnoviteľného zdroja EÚ s rozlohou približne 400 miliónov hektárov.

6. ĎALŠIE KROKY

S cieľom zabezpečiť, aby sa vyššie opísaná akcia prakticky zrealizovala, Komisia:

- vypracuje výzvu na predloženie výskumných projektov, ktoré podporia tvorbu politík v súlade s cieľmi tejto stratégie a začlenia do procesu rozhodovania všetky nové vedomosti nadobudnuté o biologickej diverzite pôdy od roku 2006,
- v roku 2007 preskúma smernicu o kaloch z čističiek odpadových vôd, tak ako to bolo oznámené aj v tematickej stratégii predchádzania vzniku odpadu a jeho recyklovania¹⁰, aby sa zabezpečilo, že opätovné vracanie živín do pôdy za súčasného ďalšieho obmedzovania uvoľňovania nebezpečných látok do pôdy bude maximálne prínosné,
- v roku 2007 preskúma smernicu o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania (IPPC)¹¹, aby posilnila hľadiská ochrany pôdy a prevencie kontaminácie, a to najmä preskúmaním možnosti zosúladenia základných povinností, aby sa zamedzilo akémukoľvek riziku znečistenia, navrátením miesta prevádzky zariadení v rámci IPPC do „uspokojivého stavu“ a pravidelnou kontrolou pôdy na mieste,
- bude pozorne sledovať, či je potreba chrániť pôdu riadne zohľadnená v pláne na rozvoj vidieka na roky 2007 – 2013 a v nasledujúcich rokoch,

¹⁰ KOM(2005) 666.

¹¹ Smernica 96/61/ES (Ú. v. EÚ L 257, 10.10.1996, s. 26).

- skontroluje, ako prispievajú k ochrane pôdy minimálne požiadavky na dobrý poľnohospodársky a environmentálny stav definovaný členskými štátmi v súlade s článkom 5 a prílohou IV nariadenia 1782/2003,
- v roku 2007 podnikne aktivity s cieľom rozvíjať osvedčené postupy na zmiernenie negatívnych účinkov zástavby na funkcie pôdy,
- pripraví pre rámcovú smernicu spoločnú stratégiu implementácie a ďalšie piliere stratégie, v spolupráci s členskými štátmi, pričom bude udržiavať otvorený dialóg s odborníkmi, ktorí sa zúčastnili na konzultáciách so zúčastnenými stranami. Umožní sa tak začatie aktivít, ktoré podporia členské štáty pri identifikácii a vypracovaní najrentabilnejších opatrení na dosiahnutie cieľov stratégie. Umožní sa tak lepšia spolupráca medzi členskými štátmi pri dosahovaní porovnateľných prístupov k ochrane pôdy,
- vybuduje solídny prístup, pokiaľ ide o interakciu medzi ochranou pôdy a zmenou klímy z hľadiska výskumu, hospodárskeho rozvoja a rozvoja vidieka, tak aby sa politiky v tejto oblasti navzájom podporovali,
- v roku 2009 posúdi možné súčinnosti medzi opatreniami zameranými na ochranu a trvalo udržateľné využívanie pôdy a opatreniami začlenenými do plánov na správu povodí v rámci rámcovej smernice o vode,
- zhodnotí možné súčinnosti medzi opatreniami zameranými na ochranu a trvalo udržateľné využívanie pôdy a opatreniami zameranými na ochranu pobrežných vôd vrátane opatrení začlenených do tematickej stratégie o ochrane a zachovaní morského prostredia¹²,
- zabezpečí integráciu hľadísk ochrany pôdy do výrobkovej politiky, aby sa zabránilo kontaminácii pôdy,
- zabezpečí, aby sa akcie tejto stratégie a iniciatívy prijaté v rámci UNCCD, UNCBD, Kjótskeho protokolu a Alpského dohovoru navzájom podporovali, dopĺňali a boli konzistentné.

Táto stratégia obsahuje opatrenia, ktoré sa v tejto fáze považujú za primerané na úrovni EÚ. Pokrok dosiahnutý pri plnení cieľov tejto stratégie sa podľa potreby zhodnotí pri prehodnocovaní šiesteho environmentálneho akčného programu v roku 2012.

¹²

KOM(2005) 504.